

Varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat

SHL 18.02.2025 § 17
75/12.07/2025

Valmistelija

Varhaiskasvatusjohtaja Sari Supperi, p. 050 345 5149,
sari.supperi@liminka.fi

Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun velvoite on astunut voimaan 1.6.2023 varhaiskasvatuksessa. Tasa-arvosuunnitelman prosessi on täytynyt olla käynnissä 1.6.2023 alkaen.

Yhdenvertaisuussuunnitelmalla on siirtymäaika, ja suunnitelman on oltava valmiina 1.6.2025. Velvoitteet koskevat varhaiskasvatustilain mukaisesti varhaiskasvatuksen järjestäjien ja yksityisten palveluntuottajien järjestämää varhaiskasvatusta sekä varhaiskasvatuksen yhteydessä järjestettävää esiopetusta.

Toiminnallisessa suunnittelussa on kyse varhaiskasvatuksen toimipaikkakohteisesta toiminnasta. Toiminnallista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua määrittelee kaksi lakia: Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) (myöhemmin tasa-arvolaki) ja Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014).

Toiminnallista tasa-arvosuunnittelua ja toiminnallista yhdenvertaisuussuunnittelua voi tehdä yhdessä tai erikseen. Tärkeintä on pitää molemmat näkökulmat mukana suunnitteluprosessissa. Varhaiskasvatuksen järjestäjä ja palveluntuottaja huolehtii, että suunnitelmat laaditaan.

Lain mukaan tasa-arvolla tarkoitetaan kaikkien sukupuolten yhtäläisiä oikeuksia ja mahdollisuuksia sekä vallan ja resurssin tasapuolista jakautumista. Varhaiskasvatuksessa tasa-arvo tarkoittaa, että kiinnitetään huomiota siihen, ettei sukupuoli aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan varhaiskasvatuksen arjessa.

Lain mukaan yhdenvertaisuudella tarkoitetaan kaikkien ihmisten samanarvoisuutta riippumatta iästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta tai vakaumuksesta, mielipiteestä, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Varhaiskasvatuksessa yhdenvertaisuus tarkoittaa, että kiinnitämme huomiota siihen, etteivät ihmisten eri ominaisuudet, kuten ihonväri, uskonto tai terveydentila aseta lapsia tai aikuisia eriarvoiseen asemaan.

Tasa-arvolain mukaan varhaiskasvatuksessa tulee tehdä toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma vuoden tai vähintään kolmen vuoden välein.

Toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa tarkastellaan ja kehitetään nimenomaan varhaiskasvatuksen toimintaa. Varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma yhdessä henkilöstön kanssa. Lapsille on varattava mahdollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen. Lapsella on oikeus, ei velvollisuus osallistua suunnitteluprosessiin. Lasten osallisuus tulee toteuttaa huomioiden lapsen ikä ja kehitys.

Tasa-arvolain mukaan toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa tulee kiinnittää erityisesti huomiota vuorovaikutukseen, ohjaukseen, lasten

osallisuuteen, materiaaleihin, huoltajien kohtaamiseen sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Yhdenvertaisuuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tai palveluntuottajan tulee arvioida, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin, miten yhdenvertaisuus toteutuu omassa toiminnassa ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin edistääkseen yhdenvertaisuuden toteutumista.

Toiminnallinen yhdenvertaisuussuunnitelma on ollut varhaiskasvatuksessa toimipaikkakohtainen ja se tullut laatia yhdessä henkilöstön kanssa sekä varata lapsille ja huoltajille mahdollisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteistä.

Yhdenvertaisuuden toteutumisen arvioinnin tulokset ja edistämisen toimenpiteet on tullut kirjata yhdenvertaisuussuunnitelmaan ja ne on uudistettava määräajoin. Laki ei määritä päivitystiheyttä, mutta opetushallitus ohjeen mukaan esimerkiksi kolme vuotta on sopiva aika uudelle arvioinnille yhdenvertaisuuden tilanteesta ja tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksista.

Varhaiskasvatuslaki ja yhdenvertaisuuslaki varhaiskasvatuksen osalta uudistuvat 1.1.2025. Lakimuutosten myötä varhaiskasvatuksesta poistuu velvoitteet laatia toimipaikkakohtaisia yhdenvertaisuussuunnitelmia.

Niiden kuntien tai yksityisten toimijoiden, joissa on jo laadittu kaikissa toimipaikoissa omat yhdenvertaisuussuunnitelmat, ei tarvitse laatia näiden lisäksi kunta- tai palveluntuottajatasoista suunnitelmaa.

Sen sijaan sellaisten varhaiskasvatuksen järjestäjien, jotka eivät ole vielä aloittaneet yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimista, on laadittava suunnitelmat vuoden kuluessa lain voimaan tulosta eli vuoden 2025 loppuun mennessä.

Velvoite toimipaikkakohtaisen toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman laatimisesta koskee päiväkotitoimintaa. Kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen osalta kunta laatii yhteistyössä alueensa toimijoiden kanssa toimijoille tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain edellyttämät suunnitelmat osana lähipäiväkodin suunnitelmaa. Tasa-arvosuunnitelma tulee päivittää vuoden tai vähintään kolmen vuoden välein.

Limingassa kaikissa yksiköissä on laadittu vuosina 2023-2024 toimipaikkakohtainen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma niin kunnallisissa yksiköissä kuin yksityisissä päiväkodeissa. Limingassa ei tarvitse laatia näiden lisäksi kunta- tai palveluntuottajatasoista suunnitelmaa.

Limingan kunnan päiväkodeissa laaditaan jatkossa päivityksen yhteydessä 1.8.2027 alkaen toimipaikkakohtaiset tasa-arvosuunnitelmat sekä koko kunnan päiväkoteja ja esiopetusta koskeva yhdenvertaisuussuunnitelma, joita päivitetään kolmen vuoden välein.

Limingan kunnassa toimivat yksityiset päiväkodit laativat toimipaikkakohtaiset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat, jotka päivitetään kolmen vuoden välein.

Toimipaikkakohtaiset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat liitteenä.

Esittelijä	Sivistysjohtaja Mäki Päivi
Päätösehdotus	Sivistys- ja hyvinvointilautakunta hyväksyy varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat sekä esityksen mukaisen päivitysaikataulun kunnallisten ja yksityisten päiväkotien osalta.
Päätös	Sivistys- ja hyvinvointilautakunta hyväksyi varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat sekä esityksen mukaisen päivitysaikataulun kunnallisten ja yksityisten päiväkotien osalta.